ZMENA

Tomáš kráča po chodníku smerujúc domov. Zväčša nechodí touto cestou, ale dnes je rekonštrukcia chodníka na jeho ulici. Zamyslene počúva metalové pesničky a pozerá sa na rozkvitajúcu jarnú prírodu. Zahalený do ľahkej vetrovky očkami sleduje prvé vtáčiky prilietajúce z juhu na Slovensko. Kiež by sa mohol stať jedným z nich a voľne plachtiť vzduchom. Čiasi ruka sa dotkne jeho pleca a on nadskočí. Jeho srdce sa pustí do cvalu, akoby ho pristihli pri niečo zakázanom. Ale veď on nič neporušuje... Len si nevinne počúva hudbu a pozerá na kvitnúce stromy popretkávané slnečnými lúčmi poludňajšieho slnka. Tomáš si strhne jedno slúchadlo a obráti sa za seba. Uvidí známu tvár, ktorej ihrá úsmev na perách. Oči sa mu zalesknú a naradostene si s ním tľapne do dlane.

„Č-čau, Kubo," habká Tomáš. Hrozne ho prekvapilo, že stretol svojho bývalého spolužiaka zo strednej na tejto ulici. „Čo ty tu?"

„Ale, celý čas na teba kričím, aby som ťa pozdravil. Bývame na vedľajšej ulici. Presťahovali sme sa sem asi pred dvoma mesiacmi a práve idem domov zo školy. Čo ma nepočuješ?"

„Počúvam pesničky a bol som zaujatý, prepáč," Tomáš sa začervená. Väčšina chalanov nie je zaujatých krásnou prírodou, ktorá ponúka pastvu pre naše oči. Ibaže ľudia si to nevšímajú pri toľkom zhone dnešnej doby. Nedá sa všetko naraz stíhať.

„Nechceš ísť ku mne? Odkedy si na tej žurnalistike, či čom, vôbec ťa nevídam. Vysoká škola nás všetkých rozdelila," tvár mu potemnie. Tomáš netuší, či sa mu to zdá, alebo to urobila len hra svetiel, ale asi Kuba vážne mrzí, že bývalých spolužiakov nevída tak často ako predtým-temer každý deň. Každý sa vydal svojou cestičkou; buď na vysokú, alebo rovno do práce. Tomáš sa nenechá dvakrát pozývať a ide vedľa Kuba k nemu domov. Rozprávajú sa hlavne o škole. Kubo sa sťažuje Tomášovi, že ekonómka je vážne ťažká škola a až teraz zisťuje, že sa tomuto zameraniu nechce naďalej venovať.

„Ako to, že nechceš?" spýta sa prekvapený Tomáš. „Veď o matike si hučal celú strednú a miloval si ju. Nikdy si nemal horšiu známku ako dvojku. Každý k tebe chodil na rady, lebo nerozumel tomu učivu."

„No hej..." odpovie mu. Pritom otvára železnú bránu dvojposchodového domu a obidvaja vchádzajú dnu. Tomášovi sa hlava otáča na všetky strany. Nedokáže tú krásu vstrebať naraz. Naľavo sa začínajú vyvíjať tulipány, napravo zas ruže. Kráčajú po dlaždenom chodníku k vchodovým dverám. Vtáčik preletí ponad ich hlavy a zaštebotá niekoľko vysokých tónov. Je krásny, sťaby rozvitá ruža v krištáľovej váze. Krídla rozťahuje čo mu len sily stačia, pomyslí si Tomáš, určite letí tam, kam ho srdce vedie.

Kubo otvorí drevené dvere jedným z ďalších kľúčov na zväzku. Na ňom je jeden, jediný prívesok. Je to štvorlístok pre šťastie. Azdaj ho má málo? Jeho život je ako v bavlnke. Či sa mýlim? Tomáš ma mnoho myšlienok, ktoré nebudú zodpovedané, dokiaľ sa na ne nespýta. Ale nebude predsa svojmu kamarátovi klásť tak hlúpe otázky. Poslušne sa vyzuje v predsieni a tam si aj uloží tašku s knihami. Vojdú do chodby, ktorá sa ani nedá nazvať chodbou. Je totižto veľmi veľká. Čierne honosné schodisko sa vinie na druhé poschodie, dosť široké aj pre troch ľudí. Po ich pravej ruke je obývačka, aspoň to tak vyzerá podľa gauča a po ľavej majú kuchyňu. Tomáš nestihne viac zaregistrovať, pretože jeho priateľ ho ťahá do kuchyne. Ocitnú sa v miestnosti, kde je biela chladnička, dlhá drevená linka, moderný šporák na elektrinu a výklenok do ďalšej miestnosti, pravdepodobne jedálne, keďže tuná nie je stôl. Oni dvaja ostanú v kuchyni, ktorá je ladená do slabo zelenej a hnedej prírodnej farby.

„Sadni si u nás," Kubo ukáže na jednu zo stoličiek, ktoré sú pri kuchynskej linke. Tomáš neváha a sadne si. Nohy ho boleli z dlhej chôdze cez celé mesto. Dnes sa rozhodol, že nevyužije mestskú hromadnú dopravu, ale dopraje si trochu prechádzky pre svoje zdravie. Predsa, ustavične drepieť pri nejakých rozčítaných knihách a počítači lezie dosť na mozog. Nechce zlenivieť a ani ostrého jarného slnka nezaškodilo jeho pokožke. Na kráse mu to len prospeje.

„Dáš si niečo?" Kubo nadvihne obočie. Tomáš zavrtí hlavou. Kubo pokrčí plecami, veď kebyže jeho rovesník mal na niečo chuť, popýtal by si. Pre seba si vytiahne chladené pivo a vytiahne nos

z chladničky. Nebude pravdaže piť tak, ako je zvyknutý, priamo z fľaše. Vyberie pohár a naleje si doň. Prisadne si na druhú stoličku a popíja z nápoja. „Ako to môžeš piť?“ Tomáš je šokovaný. Kubo nepopíjal, nebol ten typ človeka, ktorý siaha po alkohole aj za bieleho dňa. Pochopil by to, kebyže sú niekde na terase s partiou priateľov a nie len tak v kuchyni, on a Kubo.

„Normálne, prídeš, napiješ sa a tak to ide dookola, pokiaľ nie je fľaša prázdna. Čo na tom nechápeš?“ pokrúti hlavou nad kamarátovým zmýšľaním. Bežne si vypije pivko, podľa neho je normálne, keď sa doma niekedy opije do nemoty. Vie o tom len zopár ľudí a Tomáš je medzi nimi. Vie o Kubovom „zdravom“ popíjaní. Nedonieslo sa mu do uší od druhých ľudí, ale spozoroval to uňho už na strednej. Vtedy sa ako-tak krotil, ale teraz Tomáš pochopil, že jeho priateľ už podlieha častému požívaniu alkoholu a nevie sa zdržať ani vtedy, keď je tu návšteva. Nepáči sa mu to.

No Kubo urobí ešte niečo horšie. Vytiahne z vrecka nohavíc krabičku, v pohode si ušúľa jednu cigaretu a zapáli si ju, akoby sa nechumelilo. Obláčik dymu sa snaží vyfúknuť do priestoru, ale nedarí sa mu to. Polovica z toho smeruje do Tomášovej tváre. Jemu to prekáža, vidieť to na ňom. Nemá rád, ak niekto fajčí v jeho okolí, štíti sa toho. Tomáš sa nepýta, či môže... zosunie sa zo stoličky a otvorí okno. Dnu prenikne ostrý vzduch, dosť chladný. Ale jemu to nevadí, hlavne, že tu privolal čerstvý, dýchateľný kyslík. Stiahne si vyhrnuté rukávy nad lakte, aby mu o chvíľu nebola priveľká zima. „Zmenil si sa. Netušil som, že fajčíš cigarety...“

Kubo sa zaškerí. „Veď to nie sú cigarety.“ Vykĺzne z neho celkom neúmyselne. Nechcel mu to povedať takto hnusne. Tomášovi samozrejme došlo, že pokiaľ to nie je tabak, je to tráva. „Je to to, čo si myslím?“ Pýta sa uisťujúcu otázku. Nechce byť na pochybách, aby si bol istý, že sa trafil do čierneho.

Kubovi neostáva nič iné, len prikývnuť. Neláme si nad tým hlavu, čo si Tomáš o ňom teraz myslí, veď je to jeho vec, čo robí. Má dvadsať rokov a život pred sebou. Nevadí mu, že je začínajúcim dílerom drog.

„Na aké chodníčky si to, preboha, zišiel... Uvedomuješ si, čo si práve povedal? Prečo to robíš? Nepovedz mi, že kvôli tomu, lebo niekto fajčí na ekonómke a tebe sa to páči...“ Tomáš ho nechápe. Radšej postáva pri okne, aby nedýchal tento odpor. Nechce mať s tým nič spoločné.

„Vieš hovno o ekonómke,“ Kubo si opäť potiahne z jointu a necháva jeho dym stúpať k plafónu. Tam sa hadí a tiahne sa kade-tade, kam mu príde. Vidno na Kubovi trpkosť a smútok. „Nebuzeruj ma, jasné? Stačí mi, že to robia rodičia. Tiež sa im to nepáči. Náhodou, vieš ako sa mi dobre predáva matroš na ekonómke? Celkom slušne mi to tam ide. Zatiahol ma do toho kamoško z výšky a spoločne rozbiehame biznis. Poviem ti, je to lepšie, ako vytierať hajzle, nemyslíš?“

Tomáš sa cíti ako v zlom sne. „Nie, nemyslím si, že je to správne. Prečo si poškodzuješ telo? Netušíš, čo by som dal za zdravé nohy,“ na pravej nohe si vyhrnie nohavicu vysoko nad koleno a odhalí Kubovi to, čo už niekoľko rokov úspešne schováva pod rifľami, od strednej školy. Odvtedy, čo sa presťahovali do Bratislavy. Kubovi vypadne joint spomedzi prstov do drezu; tam, kde mu padal popol z trávy. Oči sa mu rozšírili na maximum a ústa sa mu jemne pootvorili. Netušil, že Tomáš má len jednu nohu. Druhú má len po koleno končiacim sa kýptikom, zvyšok mu nahrádza dobrá protéza, ktorú za tie roky nezaregistroval.

„To-to ako-ako sa ti stalo?“ koktá Kubo a diví sa tomu, čo schovával jeho kamoš. Všetky dieliky sa mu v hlave pospájajú. Dôjde mu, prečo Tomáš vždy tak divne chodí, nikdy nebehá, ani keď uteká na vlak a z telesnej výchovy bol oslobodený na dobu neurčitú. Nezjavoval sa cez leto na kúpaliskách a aj v tých najvyšších horúčavách nenosil kraťasy ani bermundy, ale dlhé rifľové nohavice.

Tomáš si zakryje chorľavú nohu a s kamennou tvárou mu oznámi, že to má už odmalička. „Narodil som sa tak. Len s jednou nohou. No nerozoberajme to. Teraz mi povedz, ktorý z nás dvoch by mal byť sklamaný zo svojho života, ha?“

„Nemáš nohu...“ poznamená Kubo. „Môj život ma nebaví, je to nudné prechádzanie z dňa na deň. Mám psí život. Doondil som si ho. Z tej temnoty, ktorá ma sužuje neexistuje cesta von...“ Z oka mu vypadne slza. Muž, ktorý plače. Statný chlap, ktorý nikdy nepriznal svoje city na verejnosti, uzatváral ich dokonca aj pred sebou samým. Konečne sa nechal otvoriť svetu, nech si ho aspoň niekto zvnútra prečíta. Aby niekto doňho nahliadol.

„Psí život? Ty to tak nazývaš? Môžeš voľne behať, vaša rodina ma peňazstva na rozhadzovanie, pokiaľ my sme len obyčajní ľudia nižšej vrstvy a túto vrstvu v blízkej budúcnosti nepocítiš. Kebyže neboli nadácie pre takých ľudí, ako som ja, nikdy sa nedostanem tam, kde som. Preto sa sústreďujem na vysokú školu, aby sme mali viac peňazí s mamou..."

„Tvoja mama sa aspoň o teba zaujíma," vyštekne Kubo. „Tá moja ani netuší, že existujem."

„Divíš sa jej? Nemá byť na koho, lepšie povedané na čo byť hrdá. Má syna, ktorý sa opíja a droguje a dúfam, že nefetuješ " Tomáš sa mu pozrie do očí, no jeho priateľ sklopí zrak do zeme a neodpovedá mu. „Máš oboch rodičov. Máš ich živých... Tí moji sú dávno pochovaní na prešovskom cintoríne. Havarovali, keď som mal šesť rokov."

„Ale tvoja mama je predsa Gizka. O čom to točíš?" Kubo je zmätený z toľkých informácií a nedokáže ich tak rýchlo vstrebať. Dozvedá sa, že nič nevie o svojom dobrom priateľovi. Ako je to možné? Čo to má znamenať?

„Nie, to je moja adoptívna matka, sestra mojej mamy. Nemohla mať v mladosti deti, tak si adoptovala sirôtku s jednou nohou. Opustenú ohavu. Verila vo mňa, že sa prebrodím cez ten vodopád smútku, nešťastia a strát. Pozri, kde teraz obidvaja stojíme. Ja, čo mám aj dôvod utápať sa dodnes v žiale a zapíjať ho po baroch, budujem si cestu dobrého, slušného života. Chcem sám sebe dokázať, že rodičia, ako aj moja teta do mňa nevkladali kopec času a energie len tak nadarmo. Aj ty to dokáž svojej rodine, že nie si len obyčajná troska. Dokáž, že si niekto, nie len ďalšia ľudská mátoha pretĺkajúca sa do neznáma. Ukáž sa svetu vo svetlých farbách..." Tomáš mu vlieva do duše svoje pocity a myšlienky. Chce svojmu priateľovi pomôcť. Jasné, že nie nijako fyzicky, či finančne, ale duševne. Nechce, aby to bol navonok chalan vysmiaty od ucha k uchu a po nociach robil zo seba bábku tmy. Chce, aby ním pretekal veselý život ako vo dne, tak aj v noci.

„Mám tehotnú priateľku. Vykašľal som sa na ňu a povedal jej, nech si toho drobca odoberie. Bol som voči nej chladný a bezcitný a až po tvojich slovách si uvedomujem, že svojím chovaním neškodím len sebe, ale aj ostatným. Máš pravdu, že máš horší život ako ja, nič v zlom," Kubo poriadne zahasí joint v umývadle a krabičku s trávou ako aj zapaľovač zhrnie do odpadkového koša a nad ním si otrepe ruky od drobných zŕn sušenej trávy. Tomáš sa naňho usmeje a zdvihne palec. Pravdaže to je len prvý krok k návratu. Tomáš mu v tom pomôže, aj keby ho to malo stáť veľké úsilie a veľa energie. Denne bude dozerať na jeho správanie a prinúti ho k tomu, aby prerušil kontakty s ľuďmi spojenými s drogami. Táto cesta bude tvrdá a plná odriekania.

„Myslíš, že mám šancu na zmenu?" Kubo sa ustarostene pozrie na Tomáša a aj trochu ustráchane. Bojí sa, že sa nevráti na začiatok, ale ostane uviaznutý na tom bode mrazu, kde je teraz.

„Každý má šancu na návrat... ibaže len jednu. Nemôžeš ju zničiť, kamoško. Musíš to skúsiť a nepokašľať to," povzbudivo sa naňho usmeje.

***

Tomáš sa dva mesiace snažil dozerať na svojho priateľa, až mu vložil zodpovednosť do vlastných rúk. Vzdialil sa od neho so slovami: „Zvládneš to sám, verím v teba." Odvtedy prešlo mnoho času, možnože aj tri mesiace, nik to nerátal. Tomáš sa ďalej venoval škole a tešil sa zo života, ktorý mu stále otváral nové brány. V škole bol medzi najlepšími študentmi a jeho mama, Gizka, bola šťastná, že môže mať takého chlapca ako za vlastného syna. No čo sa udialo s Kubom? Vrátil sa k svojej láske, fľaške alkoholu a škodiacim drogám? Ani Tomáš to nevedel, keď ich náhoda opäť spojila.

Tomáš ostal dlhšie po škole a rozprával sa s profesorom. Keď odchádzal, zaumienil si, že skočí do mesta popozerať si nové knihy v centrálnej knižnici hlavného mesta. Ako šiel cez park na obľúbené miestečko, do knižnice, stretol v parku šťastím žiariaceho mladého muža sediaceho na lavičke v kraťasoch a v bielom tričku. Vedľa neho sedela slečna v modrých letných šatách, hnedými dlhými vlasmi a obrovským bruškom. Vyzeralo, akoby malo čochvíľa prasknúť. Tomáš ani nespoznal Kuba vedľa jeho tehotnej partnerky, no Kubo ho spoznal. Tomáš ani neveril vlastným očiam. Prisadol si k ním a zoznámil sa z nastávajúcou mamičkou Tamarou.

„Tomáš, ani netušíš, aký som rád. Svoju vďaku ani nedokážem vysloviť slovami. Rozšíril si mi obzory a pomáhal dostať sa z tmy na svetlo. Ty a Tamarka ste ma ťahali na slnečné lúče, za čo vám

bude do konca života vďačný. Trošku vám v tom pomáhal aj nezbedník Lukáško," Kubo pohladil veľké bruško priateľky a Tamara sa pritom usmiala. Tomáš s ňou. Medzi nimi prebehlo niečo ako krátky očný telepatický kontakt. Obaja pochybovali, či sú v realite, alebo sa vážne Kubo zmenil. Ich námaha a úsilie nevyšlo nadarmo. Odzrkadlilo sa to na dušičke, ktorú vyslobodili z pút hlbokej priepasti.

„Vieš čo? Napokon som z tej ekonómky zdrhol," Kubo sa usmial. „Díleri mi chvíľu šli aj po krku, ale potom pochopili, že ich neprasknem fízlom, len od toho svinstva chcem pokoj. Zamestnal som sa ako účtovník v banke, aj keď nemám výšku. Otec mi s tým pomohol. Má totiž veľký okruh známosti," žmurkol na Tamaru. „Rodičia mi dovolili, aby sme bývali v našom dome, pokiaľ si my traja nenájdeme niečo svoje. Tak či tak je ten dom veľký a bez nás by sa rázom stal pustým. Keď tam bude plač dieťatka, stopro dom ožije a nebude taký nudný, ako je teraz. Aspoň trochu sa tam rozšíri radosť, no aj strasti pokakaných plienok a prebdených nocí. Strašne sa teším na toho diablika, ktorý čoskoro prestane maminu trápiť vo vnútri. Bude ju hnevať na zemi," ako to Jakub všetko opisoval a vkladal do toho svoje city, Tomáš sa trochu rozcitlivel. Chlapov rozprávajúcich tak nadšene o rodine nepoznal. Tamara tiež bola v miernom príjemnom zarazení.

Veľa žien nemá takéto šťastie na mužoch. Netreba pozerať na zovňajšok, či na minulosť. Možnože sa daný človek zmenil. Možnože už nie je tým, kým bol včera. Každý zajtrajšok nám otvára dvere na nové zmeny. Je len na nás, či ich využijeme. Rozdávajme šance, nekritizujme za každú chybu. Tie nás posúvajú dopredu a rozširujú nám obzory. Ak sa niekto nepoučí z cudzieho rozprávania a sám sa potrebuje popáliť, nechajme ho. No ak si sám pripustí, že urobil hlúposť, nenechávajme ho tápať v temne. Pomôžme mu!